

Miriam Urkia euskaltzainaren sarrera-hitzaldiari erantzuna

SAGARNA, Andoni

Euskaltzain osoa

Badator aire freskoa

Aurten Euskaltzaindiak ehun urte bete ditu. Urte horietan gauzak asko aldatu dira munduan, Euskal Herrian eta baita Euskaltzaindian ere. Asko ez ezik, lastertasun handiz ere aldatu dira gauza asko gizaratean: zientzia eta teknologia, hiritartzea, komunikabideak, globalizazioa, migrazioak, etab. Bada, ordea, gauza bat beste gauza askok baino oztopo handiagoak aurkitzen dituen aldatzeko: emakumeek nekez lortzen dituzte erakundeetan eta enpresetan izan behar luketen lekua eta eragina. Balio handikoak izanik ere “beirazko sabaia” deritzonarekin egiten dute topo. Esan izan da emakumeek gizonezkoek halako bi merezimendu izan behar dituztela erdia lortzeko.

Euskaltzaindian ere 73 urte behar izan ziren emakume bat, Miren Azkarate, euskaltzain oso izatera iristeko. Hurrengoak, Ana Toledo Akademiaren sorreratik 87 urtera, eta Aurelia Arkotxa, Sagrario Aleman eta Lourdes Oñederra 88 urtera heldu ziren. Ostera, gaur arte 83 gizonezko iritsi gara euskaltzain oso izatera. Hiru emakume bakarrik izan dira Zuzendaritzako kide: Miren Azkarate Jagon sailburu eta Aurelia Arkotxa buruorde izanak dira eta Sagrario Aleman diruzaina da gaur egun. Aldea nabarmena da.

Gaur emakume batek bere sarrera hitzaldia egin duela-eta egokia iruditu zait Euskaltzaindiarekin era bateko edo besteko harremanak izan dituen merezimendu handiko zenbait emakumeren aipamena hona ekartzea, garai batean eta orain Euskaltzaindiari ekarpenak egin dizkioten emakumeen gorazarrez.

Haien merezimenduak, gizarateak aurrerabidean jarri izan dizkien oztopoak eta lantzen utzi izan dizkien esparruak azalduko ditut hemen. Denboran zehar gauzak nola aldatu diren eta etorkizunari begira zer espero eta lortu beharko genukeen ere

bai. Eta Miriam bilakabide horretan kokatzen saiatuko naiz.

Euskaltzaindiak, euskara gizartean hauspotzeko asmoz, hainbat ekitaldi biltzen zituzten *Euskalegunak* antolatu zituen jaiο eta laster. Lehenbizikoa Durangon izan zen, 1921ean, eta bigarrena Donezteben 1923an. Zoritxarrez, 1923an Primo de Riveraren diktadurak irakaskuntzan gaztelania soilik erabili beharra ezarri zuen. Ez ziren garai errazak. Doneztebeko Euskalegunetan hainbat ospakizun eta hitzaldi izan ziren. Hitzaldi horietako batzuetan garai hartako giroan euskararen atzerakadak eragiten zuen kezka agertu zen. Horietako bat emakume iruindar gazte batekin egin zuen, Julia Fernández-Zabaletak. Juliak bere hitzaldian euskaldun askoren euskarareriko utzikeria salatu zuen. Hitzaldiaren hasiera-hasieran aitortu zuen urte hartan bertan hasi zela euskara ikasten.

Ez zen edonor Julia Fernández-Zabaleta. 1923an hitzaldia egin zuenean gaztea zen, 25 urte zituen. Zazpi urte lehenago Iruñeko Irakasle Eskolan karrera-amaierako sari berezia irabazi ondoren, Iruñeko Udalaren beka batez, Bartzelonara joan zen Maria Montessorirekin ikastera. Maria Montessori mediku eta pedagogoa hezkuntzaren filosofiaren historian punta-puntakoa izan da, eta gaur egun ere haren metodoa erabiltzen duten ikastetxeak asko dira, mundu osoan zehar. Italian lan bikainak egin ostean, Montessori 1909tik aurrera nazioarteko ospea irabazten hasi zen, eta bere metodologia jarraitzen zuten eskolak hainbat herrialdetan barreiatu ziren. 1915ean Bartzelonan finkatu zen. Urte horretan, Kataluniako Komunitateak lagunduta, programa txiki bat abian jarri zuen *Escola Montessorin*, hiru urtetik hamar urte bitarteko haurrentzat, eta *Laboratori i Seminari de Pedagogia*, sortu zuen ikerketa eta trebakuntzarako. 1916an nazioarteko ikastaro bat eman zuen, aurreko bost urtean garatu zituen sei urtetik hamabi urte bitarteko, lehen hezkuntzako, haurrei gramatika, aritmetika eta geometria irakasteko material eta metodoez. Hantxe izan zen Julia, pedagogiaren aurrerapen modernoena ezagutzen. Iruñera itzuli zenean txosten bat egin zuen Iruñeko Udalarentzat, ikasi zuen metodoaz. Txosten horretan, Montessoriren metodoaren hainbat alderdi on aipatu zituen baina, hain gaztea izateko heldutasun handia erakutsiz, alderdi ez hain onak ere kritikatu zituen, bereziki hizkuntzaren tratamendua. Oposizioz Iruñeko Udalaren eskoletan lanpostua lortu zuen eta ikasitakoa bultzatzen gogotsu ahalegindu zen.

Aipatuko ditugun emakumeen ezaugarri nagusiak Juliarenen antzekoak direla ikusiko dugu: euskara bizirauteko kezka, hezkuntzan euskarari lekua egiteko ahallegina eta pedagogiaren garaiko joera aurreratuenen iturriekiko lotura.

Horietako bat Julene Azpeitia izan zen. Hau ere irakaslea, 1888an Zumaian jaioa. Donostian eta Bilbon ikasketak 1906an burutuz titulua lortu ondoren, 1911n, 23 urterekin, Valladoliden oposizioetan lehenengo geratu zen eta Ean irakasle-lanpostua lortu zuen. 1916an, Mexikon bizi zen Enrike Eskauriatza euskaldunarekin ezkondu eta hara joan zen bizitzera. Herriminak bultzatuta, euskaraz idazten hasi zen, eta, erbesteko euskaldunen dirulaguntzaz, bere lanak argitaratzen. 1918an, Endika semea izan zuen. Mexikon Euskal Herritik urrunegi eta itun sentitzen zenez, 1920an, semea Euskal Herrirainoko bidaia luzea egiteko adina koskortu zenean, hona itzuli zen. Urte berean, Ramon de la Sota abertzalea presidente zela, Bizkaiko Diputazioak auzo-eskoletarako irakasleak aukeratzeko oposizioetarako deialdia egin zuen. Julenek, oposizio horietan, ikastetxe horietako andereñoen zuzendaripostua lortu zuen. Pozak ez zion ordea asko iraun. 1921ean monarkikoak nagusitu ziren Bizkaiko Diputazioan eta Julene abertzaleak, haiek hezkuntza aldetik zituen planteamenduen aurka zeudenez, zuzendaritza postutik dimititu egin behar izan zuen eta irakasle lanetan ibili zen.

Pedagogia berritzailean Julene ere aitzindaria izan zen. Frantsesa menderatzen zuenez, aukera izan zuen Montessoriren garaikidea zen Ovide Delcroly pedagogo belgikarraren metodoa ezagutzeko. Delcroly, Montessori bezalaxe, medikua zen eta baita neuropsikiatra eta psikologoa ere. Eragin handiko pedagogo izan zelako ezagutzen da batik bat.

Julenek besteren ideiak aplikatzeaz gain bere gogoetak saiakera batzuetan idatzita utzi zituen. Horietako batzuk sarituak izan ziren, hala nola honako titulu hauek zituztenak: *Instituciones peri y post escolares que pueden crearse en las escuelas de barriada en Vizcaya* eta *Lección práctica a los niños sobre las virtudes y excelencias del ahorro* gaztelaniaz eta *Osasuna, merketza ta yanaritzaz* izenburua zuen liburua, Euskaltzaindiak antolaturiko sariketan lehen saria irazabazi zuena. Ikusten da Julenek haurra bezainbat haurraren ingurunea, hau da, familia eta gizarte zituela gogoan, hau da, pedagogiaren ikuspegi holistikoa zuela.

Euskaltzaindiak 1961ean antolatu zuen Euskaltzaleen Biltzarrean Julene Azpeitiak hitzaldi bat egin zuen *Ume euskaldunai euskeraz idazten eta irakurtzen zelan irakatsi* izenburua izan zuena. Hor Decrolyren lanen berri eman zuen, eta, batez ere, hark asmatu zuen metodo ideobisuala azaldu zuen zehatz-mehatz.

Euzkadi egunkari abertzalean, 1931tik 1937ra bitartean, 148 artikulua idatzi zituen euskaraz, *Arritokieta* izengoitiaz sinatuak. Horietatik 87 *Euzkotar umien alde*

izenburuaren pean. Asmo pedagogikoko liburuen artean, 1925ean Bizkaiko Diputazioak pedagogia gaiez eratu zuen lehiaketan irabazle izan zen *Irakurri matte* liburua argitaratu zuen 1932an. Haur-literaturaren arloan egindako lanek zenbait sari jaso zituzten: 1954an Euskaltzaindiak antolaturiko sariketan bigarren saria jaso zuen, 1959an Biarritzeko Eusko Kulturaren Alde elkarteak antolatutako haurrentzako ipuin sariketan bigarren gelditu zen, *Goizeko izarra* ipuinarekin. 1961ean *Amandriaren altzoan* ipuin bilduma argitaratu zuen.

Emakumeek gure artean euren etorkizuna aukeratzeko izan dituzten oztopoak ikusarazteko, ezin adierazgarriagoa iruditzen zait Julita Berrojalbizen kasua.

Julita Berrojalbiz 1923an jaio zen. Batxilergoa egin ondoren, medikuntza ikasteko asmoa zuen baina ezin izan zuen bere gogoia bete, inguruneak desegokitzat hartzen zuelako lanbide hori emakumeentzat. Asmo hori alde batera utzita, kimika ikasi nahi izan zuenean, arrazoi berberetatik, karrera hori egiten hasi zen arren, presioa jasan ezinda, bertan behera utzi behar izan zuen. Azkenean, garai hartan eta geroxeago ere, gizarteak emakumei gehienez ere opa zien irakasletza ikasketak egin zituen, eta 26 urte zituenean irakasle titulua atera zuen.

Bizkaiko ikastolen sortzaileetakoa izan zen eta 1957an ikastola batean hasi zen lanean eta gero bigarren batean. Garai txarrak etorri ziren, ordea, hasierako ikastola haientzat eta klandestinitatean, etxe partikularretan, jarraitu zuten lanean. Antolaketa horretan Julitak lan handia egin zuen.

Ikastola haiek, ordea, ez zuten etsi, eta, Julitaren ekimenez, hain zuzen, Madrile-ra jo zuten 1968an, eta baita lehenbiziko ikastola legeztatua abian jartzea lortu ere. Arrakasta handia lortu zuten. Ikasleak ziztu bizian ugaritu ziren, eta horrek asmo handiago bati heltzea ekarri zuen: Lauro Ikastola sortzea 1972an. Julita zuzendari pedagogiko izendatu zuten. Julitaren asmoa muga hori baino askoz gorago zegoen, eta Bizkaiko beste hainbat ikastolaren sorkuntza bultzatu zuen. Euskaltzaindiak 1967an euskaltzain urgazle izendatu zuen eta 1998an ohorezko euskaltzain. Antzeko ezaugarriak zituzten eta euskaltzain ohorezko izatera iritsi ziren Robustiana edo Robustene Mujika “Tene”, Madeleine Jauregiberri, Marie Jeanne Minaberri eta Karmele Esnal ere.

Urteak joan ahala, emakume batzuek lortu zuten, ahalegin handiak eginez, loturak apurtu eta gogoko zuten etorkizuna amestu eta hara zeramaten bideak urratzea.

Karmele Rotaetxe 1933an jaio zen. Gerratik ihesi familia Frantzian babestu zen. Han egin zituen unibertsitate aurreko ikasketak. Erbestealdia bukatuta Euskal

Herrira itzuli zenean, enpresetan langile izan zen. Urterik txarretan ahalegin handiak eginez euskaldundu zen. 29 urterekin Frantses filologia ikasten eta frantse-sa irakasten hasi zen. 1967an lizentziadun gradua lortu zuen. Tesina Simone de Beauvoir filosofo, idazle eta feminismoaren teorialari handiaren literaturaz egin zuen. Ez nolana, gainera, Simone de Beauvoir-ekin zuzeneko harremana izan baitzuen bere lana ontzeko. Deustuko Unibertsitatean euskara irakasten jardun zuen. 1977an Ondarroako euskararen egitura aztergai zuen tesia irakurri zuen. 1979tik aurrera EHUko Filologia Fakultatean linguistika orokorra irakatsi zuen. 1987an arlo horretako katedradun izatea lortu zuen. Gero soziolinguistika ere irakatsi zuen. 2001. urtetik aurrera irakasle emeritu gisa jardun zuen. Ikertzaile peto-petoa izan zen Karmele. 1979an euskaltzain urgazle izendatu zuen Euskaltzaindiak eta gero ohorezko euskaltzain. Euskaltzaindian hainbat batzordetan lan egin zuen, batez ere Gramatika batzordean.

Honaino dagoeneko gurekin ez dauden merezimendu handiko emakume batzuk, era bateko edo besteko harremana Euskaltzaindiarekin izan zutenak eta batzuk ohorezko euskaltzain izatera iritsi zirenak. Ohartuko zineten azkena aipatu dudana Karmele Rotaetxeren eta besteen artean alde nabarmena dagoela. Denboraren harian gure gizartean izan diren aldaketan isla garbia da hori. Karmele unibertsitateari eta ikerketari hertsiki loturiko emakumea genuen, hizkuntzalaria, ikertzailea, Euskaltzaindiaren barruan aktibitate handikoa. Aurrekoen profila oso bestelakoa zen. Haien unibertsitatean goi-mailako ikasketetara iristea ezinezkoa zen; gizarteak gainditu ezinezko hesia jartzen zien. Haurren irakaskuntzara loturik ikusten ditugu. Garbi daude zergatiak: bata, horixe zela emakumei baimentzen zitzairen lanbide gutxietakoa, erizaintzarekin batera; bestea, berriz, euskararen transmisioa kinka larrian ikusten zutela, eta, euskarari zioten maitasunak bultzaturik, buru-belarri haurren euskarazko hezkuntzari heldu ziotela, kantuak sortuz, ipuinak eta artikulak idatziz, atzerrian eredu aurreratuenak bilatuz eta Euskal Herrira egokituz.

Gaur, hemen, sarrera-hitzaldia egin digun Miriam Urkia eredu berrikoa dugu zalantzarik gabe. Gipuzkoako bizkaieraren esparruan dagoen Aretxabaletan jaio zen, eta hantxe egin zituen unibertsitate aurreko ikasketak. Kazetari izatea amesten zuen, eta idazle gisa bere ahalegintxoak egin zituen, baina bi euskara-irakasle izan zituen euskararekin maitemindu zutenak. Horrela, kazetaritzako ikasketei ekin beharrean, Donostiako EUTGko Filologia Fakultatean matrikulatu zen. Han, batez ere literaturarekin egingo zuela topo uste zuen, baina desilusio apur bat hartu zuen arlo elkorrakoak landu behar zirela ikustean. Fakultatean hasi orduko, astebete

ingurura, bere bizitzan jarraituko zuen bidean eragin handia izango zuen zerbait gertatu zitzaion. 1983. urtea zen. UZEI, terminologia teknikoak lantzen aurreko urteetan ibili ondoren, Eusko Jaurlaritzak eskaturik, euskarazko ikasliburuetako eta prentsako hiztegia jasotzen ari zen. Garai hartan zeuden baliabideekin, lana eskuz egin beharra zegoen, eta horretarako hitzak eta haien adierak identifikatuko zituzten pertsonak hartu ziren. Zehazki filologia- eta irakasletza-ikasleak. Miriam horietako bat izan zen. Testuak irakurtzea eta hitzen kartoi mehezko fitxak betetzea zen eginkizuna. Esan genezake lexikografian izan litekeen lanik apalena zela hura. Benetan literatura baino hagitzez eskergabeagoa noski. Baikorrago izatea zilegi baldin banu, esango nuke gaur goraiatzan den prestakuntza duala jarraitzen zutela.

Garai hartan zalantza asko genituen, artean euskara batuan gauza asko finkatu gabe baitzeuden. Zalantza horiek pilatzen eta tipifikatzen joan ginen, “duden” fitxategia deitzen genion bilduman, zalantzak, dudak, zirelako biltzen genituenak, eta hitz-jolasa egiten genuen *Duden* alemanezko hiztegi erraldoiaren izena iradokiz. Egia esan, lexikografiak gainerantzean ez du hitzekin jolas egiteko aukera handirik ematen.

Gure lanetan informatika erabiltzea hasikinetan zegoen orduan. Banketxeetan eta enpresetan erabiltzen ziren datu-baseak ez ziren batere egokiak guretzat. Claudio Harluxet informatikari jakintsuari esker lortu genuen garatzea, hala ere, datu baseak kudeatzeko sistema propio bat, oso eraginkorra baina korapilatsu samarra erabiltzeko. Sagu informatikoak oraindik jaio gabe zeuden. Miriami duden fitxategia datu-baseratzea egokitu zitzaion, hain zuzen. Hala ere, bataio informatiko haren ur hotzak ez zuen kikildu.

Hurrengo urratsean, EEBSn, gaur egun “XX. mendeko corpora” deitzen dugun horretan, eta Euskaltzaindiaren LEF batzordearentzat lexikologia-txostenak egiteko, “adibidetegia” deitzen genion corpus txiki bat antolatzen lan egin zuen, UZEIn baina Euskaltzaindiarentzat. Hura ere ez zen literaturaren atseginekin gozatzea. XX. mendean euskaraz argitara emandako guztiaren inbentarioa egin eta testu-masa neurtzeko, liburutegietako zoko-moko guztiak arakatzea, gero garai hartan has-tapenetan zeuden karaktere grafikoak ezagutzeko OCR sistema traketsak erabiliz testuak euskarri digitalean jartzea eta akatsak zuzentzea, hitzak lematizatzea, ez ziren lexikografiarekin maitemintzen laguntzen zuten jarduerak. Corpus digitalak lexikografian erabiltzeko oztupoak gainditzea abenturako kiroltzat hartzeko gai zen norbaitek soilik euts diezaiokeen goiari.

Nola mendizale batzuk ez baitira konformatzen Murugainen tamainako mendietara igotzen eta zortzimilakoen paretetan gora ausartzen baitira, hala Miriam ere hizkuntzalaritza konputazionalaren malkarretan barrena abiatu zen. Euskarazko testu-hitzak eskuz lematizatzeak dituen nekeez ederki jabeturik baitzegoen, *Euskal morfologiaren tratamendu informatikorantz* izenburua duen doktorego-tesia irakurri zuen 1997an, gero garatuko ziren *Xuxen* zuzentzaile ortografikoaren eta gainerako aplikazioen lehen harria izan zena eta “XX. mendeko corpora” automatikoki lematizatzea ahalbidetu zuena.

Hizkuntzalaritzaren eta informatikaren gero eta harreman estuagoak hizkuntzari konputazional izatera bultzatu zuen eta corpus hizkuntzalaritza eta lexikografia informatizatueta buru-belarri sartzera. Adierak, kategoria gramatikalak, sarrerak eta azpisarrerak, erabilera eta espezialitate markak, etab. bereizi beharra gutxi ez, eta XML, TEI, parserrak, DTDak eta horrelakoak ere menderatzen ditu gaur egun. *Lexikoaren Behatokiaren* eta *Euskaltzaindiaren Hiztegiaren* makina-gelan murgildurik bizi da.

Hori da gaur egungo emakumeen profila. Ez bazaie berunik jartzen hegoetan airoso egiten dute hegan.

2005ean Euskaltzaindiak Argomaizen bilduta egin zituen XIV. Barne Jardunaldien sarrera-hitzaldian Andres Urrutia euskaltzainburuak Akademiak aurreko urteetan erakutsi zituen ahuleziak gainditzeko zenbait oinarri proposatu zituen. Honela zioen:

Irtenbideak, hala ere, hiruzpalau irizpide nagusi bildu beharko lituzke: lehena, premiazko dugula euskaltzain oso berrien sarrera, adinez aurreraturik eta zereginez itota gaudenon laguntzaile eta aringarri; bigarrena, euskaltzain oso horiek, andrazko izan zein gizonezko izan, merituen arabera aukeratu behar ditugula; hirugarrena, gure artean diren andrazkoen eta gizonezkoen arteko berdintasun-politikak aintzat hartu beharko ditugula; eta, laugarrena, euskaltzain oso berri horien nondik norakoak, lanaren eta ahaleginen bidetik asmatu behar ditugula.

Hona nola bete ziren irizpide horiek ondoko urteetan:

Urte-tartea	Izendatu ziren euskaltzain osoak	
	Gizonak	Emakumeak
2005 - 2009	6	4
2010 - 2014	3	0
2015 - 2019	1	1

Azken 15 urtean 14 euskaltzain oso berri izendatu dira. Kontuan izanda gaur egun euskaltzain osoak guztira 29 garela, esan daiteke berrien sarrera garrantzizkoa izan dela. Andrazkoen eta gizonazkoen arteko berdintasun politikak garai batean baino gehiago hartu dira aintzat. Egia esan, ez zen oso zaila ere, 1919tik 2004ra arte emakume bakarra izendatu baitzen. Izendatutako pertsonen merezimenduak kontuan izan direla ere baieza daitekeela uste dut, beren biografiei eta Euskaltzaindiaren jardueretan izendatuak izan aurretik izan duten partaidetzari begira.

Aurrera begira, bidezkoa litzateke emakumeen kopurua gizonazkoenarekin berdintzen joatea. Ez bakarrik, gainera, justiziazkoa delako, baita beharrezkoa eta naturala delako ere emakumeentzat eta gizonazkoentzat. Horretarako gauza bakarra egin behar dugu: oztopoak kentzea, batez ere gure burmuinetan sakon txertatuak ditugunak, eta ateak zabaltzea. Ikusi besterik ez dago gizartean emakumearen lekuaz ideiak pixka bat aldatu direnean zer gertatzen ari diren. Etorbizuna nondik norakoa izan daitekeen erakusten diguten estatistika batzuk aztertzea nahikoa da hori ikusteko:

Futboleko hizkera erabiliz, esan genezake euskaltzain osoen harrobia euskaltzain urgazleek osatzen dutela, bereziki batzordeetan lanean ari direnek. Gaur egun 145 euskaltzain urgazle daude, batzuk aspaldikoak eta beste batzuk berriak. Horietatik 37 (% 25,5) emakumeak dira. 2005etik hona izendatutako euskaltzain urgazleak 66 dira guztira, horietatik 22 (% 33,3) emakumeak. Parekotasuna zerbait normaldu da baina ez asko. Hala ere, 1960tik hona jaiotako euskaltzain urgazleak 49 dira

guztira, horietatik 24, hau da, erdiak, emakumeak.

Eta merezimenduei begira, zer ikusten dugu? Bi irizpide erabil ditzakegu merezimenduak neurtzeko: ikasketa maila, alde batetik, eta Euskaltzaindiaren batzordeetan duten partaidetza bestetik. Gogoan izan Urrutia euskaltzainburuak 2005ean ipinitako laugarren irizpidea: “euskaltzain oso berri horien nondik norakoak, lanaren eta ahaleginen bidetik asmatu behar ditugula”.

Berriro ere 1960tik hona jaiotako euskaltzain urgazleei begira jarriko naiz. Adin horietako euskaltzain urgazleen artean 26 dira lizentziadunak, horietatik 16 (% 61,5) emakumeak; doktoreak berriz, guztira 18, horietatik 7 (% 39) emakumeak.

1960tik hona jaiotako 24 emakume euskaltzain urgazleetatik 13 dira (% 54) batzordeetan dihardutenak.

Euskaltzainditik kanpora euskal gizarteari begira jartzen bagara, are nabarmenago ikusiko dugu emakume gazteak sekulako indarrez datozela mundu akademikoan. Erraztasunez Eustatek eskaintzen dituen Euskal Autonomia Erkidegoko estatistikak erabiliko ditut erraztasunez.

Ondoko taulan 2016an EAEn 30 eta 60 urte arte zituzten biztanleen artean goi-mailako ikasketak zituztenen kopuruak ageri dira:

Adina	Kopurua	Gizonak	Emakumeak	Gizonak %tan	Emakumeak %tan
30 - 34	33.807	13.645	20.162	40,4	59,6
35 - 39	47.938	17.669	25.239	41,8	58,8
40 - 44	46.959	20.446	26.513	43,5	56,5
45 - 49	37.184	16.650	20.534	44,8	55,2
50 - 54	32.511	15.411	17.100	47,4	52,6
55 - 59	23.495	12.882	10.613	44,8	45,2
Guztira	216.894	96.733	120.161	44,6	55,4

2016-2017 ikastaroan EAEn graduko, master ofizialetako eta doktoregoetako

ikasketetan ikastetxe publikoetan matrikulatutako ikasleen estatistikei begiratzen badiegu haxe ikusten dugu:

Ikasketa mailak	Guztira	Gizonak	Emakumeak	Gizonak %tan	Emakumeak %tan
Gradukoak	41.536	18.804	22.732	45,3	54,7
Master ofizialak	3.556	1.808	1.748	50,8	49,2
Doktoregokoak	3.571	1.709	1.862	47,9	52,1
Guztira	48.663	22.321	26.342	45,9	54,1

Datu guztiek erakusten digute emakumeak goi-mailako ikasketetan nagusi direla.

Andres Urrutiak 2005ean aipatu zuen irizpide hura, alegia, “euskaltzain berriak andrazko izan zein gizonezko izan, merituen arabera aukeratu behar ditugula” kontuan izatea nahikoa izango da emakumeek beren lekua izan dezaten gure akademian. Merezimenduak behintzat ez dira oztopo izango. Badator aire freskoa.